

# به سياسيكردنى هونەر. ئايا ئەمە چە واتا يەك دەگە يەنە؟.. تەماس ھېرشەرن. . كاۋە جەلال لە ئەمما نىيەو

ئەمما تەگەكانى "ھونەرى سياسى"، "ھونەرى مولتەزىم"، "ھونەرمەندى سياسى" يان "ھونەرمەندى مولتەزىم" زەر بەكار دەھەنرەن. لە دەمەكە ئەم ئاسانكردنەوانە يان ئەم كورتكردنەوانە بەسەرچوون. ئەمانە پەلەندىكردنى سادە و ھەزەتمەن. من لە ھېچ ساتەكدا واى دانانەم كە گەيا من پەتر لە ھونەرمەندەكى دى "ئەلتىزام دەكەم". مە دەپەت ۋەك ھونەرمەند ھەمەكەيانە ئەلتىزام بە ھونەرەكەى خەيەو بەكات. ئەلتىزامەكى ھەمەكى تەك شىمانەيەكى ھونەرمەندە بە ئەۋەى بەپەى ھونەرەكەيەو بە شەك بەگات. ئەمە چواندەنى بە ھەموو ھونەرەكەيە. ئەمما شەۋاۋىيەكى زەر سەبارەت بەو پەرسىارە لەگەنەپەكە داخە چى "سياسى" بەت. من تەنەيا گەرنەگى بە مەسەلەى ئەستەنەى سياسى دەدەم، ئەم مەسەلە سياسىيەش پەرسىارى بەم چەشەنە لە خە دەگەت: ئايا من لەكوەدا خەم دەبەنەمەو؟ ئايا ئەۋەدى لەكوەدا خەى دەبەنەتەو؟ ئايا من چەم دەۋەت؟ ئايا ئەۋەدى چەى دەۋەت؟ من ھەرگەز گەرنەگى نادەم و گەرنەگەم نەداۋە بە سياسەتى بەچوونەكان و كەمەنتارەكان و چەكردەنى دەمەكراتىانەى زەرنە. ئەخر ئەمانەى من ئەۋەپەكە ھونەرەكەم بەسياسى بەكەم. كەشەى من ئەۋە نەيە و ھەرگەز ئەۋە نەۋەو كە ھونەرى سياسى ئەنجام بەدەم. من لە ژەلوگ گەدارد ئەم ئەستەيەم ۋەرگەرتەو: "ھونەر بەكرەت بەسياسى نەك ھونەرى سياسى ئەنجام بەدرەت". ئەو گەتە: "مەسەلەكە ئەۋەيە كە فەلم بەكرەت بەسياسى نەك فەلمى سياسى دەربەكرەت". لە ئايا بەسياسيكردەنى ھونەر چە واتا يەك دەگە يەنە؟

## بەسياسيكردەنى ھونەر واتاى فەرمخستەنەۋە دەگە يەنە

فەرم بەخرەتەۋە نەك فەرمەك چەبەكرەت. ئەمە فەرمەكە كە لە مەنەۋە دەت، تەنەيا لە مەنەۋە دەت و تەنەيا دەشەت لە مەنەۋە بەت، چوئەكە من بە شەۋەيەكى تەيەتى فەرمەكە دەبەنەم، چوئەكە من بە شەۋەيەكى تەيەتى لە فەرمەكە تەدەگەم و دەنەاسەم. فەرمخستەنەۋە - بە پەچەۋانەى چەكردەنى فەرم - ئەو واتا يە دەگە يەنەت كە مە لەتەك

فـرمه که دا 'یه کانگیر' بـت. من ده بـت بتوانم بهرگهی ئـم  
یه کانگیربوونهی خـم له تهک فـرمه که دا بگرم. مهسه له که ئه وه یه که  
فـرمه که بهرز بـا بگیری بـت، فـرمه که بـه پـنـر بـت و له دژی هه موو شـتـک و  
هه موو که سـک بهرگری لـبـکر بـت. مهسه له که ئه وه یه که مـرـ خـی  
ته سلیمی پرسیاری فـرم بکات و هه و بـدات به خستنه وهی فـرم وه بـامـک  
بداته وه. من ده مه و بـت هه و بـدهم خـم ته سلیمی ته حـدا مه زنه  
هونه ریه که بکه م، واتا: ئایا چـن ده توانم فـرم بـکی خاوه ن هه و بـست  
بخه مه وه؟ ئایا چـن ده توانم فـرم بـک بخه مه وه که بهر هه بـستی  
فاکته کان بکات؟ من ده مه و بـت پرسیاری فـرم وهک گرنگترینی سه رجه م  
پرسیاره کانی هونه رمه ند تـبگه م.

### به سیاسیکردنی هونه ر واتای هـنا نه گـگـی شـتـک ده گه یه نـت

ته نیا گهر من هه و بـست بـکی پـزه تیف و وه و کرده کـتی و ههروه ها و وه و  
ناوکی هـقی کرده کـتی وه ربگرم، ئه وسا ده توانم شـتـک بهـنـمه گـگـی یان  
بئافرـنـم. مهسه له که لـره دا ئه وه یه، مـرـ هه رگیز بـت نه دات که بـخـنـ  
حه ز و شادی بینین له کار، کاتبه سه ربـردن به بـکی کاره وه، لایه نی  
پـزه تیف بـتی له بـت نه جامداندا، ههروه ها لایه نی جوانی له کارکردندا،  
بخنک بـت. مهسه له که ئه وه یه، که مـرـ په رچه کردار نه نو بـت، یان  
ئه وه یه، که مـرـ هه میسه چالاک بـت. هونه ر هه میسه چالاکیه، هه رگیز  
په رچه کردار نییه. هونه ر هه رگیز په رچه کردار یان هـخـنه ی په تی نییه.  
بـگومان مهسه له که ئه وه نییه که مـرـ نا هـخـنه یی بـت یان هـخـنه  
نه گـر بـت، به بـکو ئه و گهره که سه رباری تیژترین هـخـنه، سه رباری  
بـسازشترین ره تکرده وه و سه رباری بهر هه بـستی پـویست، پـزه تیف  
بـت. مهسه له که ئه وه یه که مـرـ بـت نه دات بـسـز و بـهیوا و بـخـه و  
بـت. هـنا نه گـگـی شـتـک ئه و واتایه ده گه یه نـت که من بـسک بکه م، لـ  
من ئه مه م پـده کر بـت گهر ها توو من کار بـک بکه م و له هه مان ساتدا  
شرـقه ی ئه و شته نه که م که من له و کاره دا ده یکه م. کردنی ریسک،  
شادی بینین له کار، پـزه تیف بوون، ئه مانه پـشمه رجن بـت کردنی  
هونه ر. ئاخر ته نیا گهر من پـزه تیف بم، ئیدی ده توانم له نـو خـمه وه  
شـتـک بهـنـمه گـگـی. من ده مه و بـت پـزه تیف بم، به بـت ده مه و بـت له نـو  
جه رگهی نـگه تیف بـتیشدا پـزه تیف بم. ئه و جا له بهر ئه وه ی من ده مه و بـت  
پـزه تیف بم، ئه و ده بـت بو بـرم ده ست بـت نـگه تیف بـتیش بهرم. ئیدی من  
له م ده ستبرده دا بـت نـگه تیف بـتی مه سه له ی سیاسیشم دـته پـش چاو.  
مهسه له که ئه وه یه که مـرـ چالاکیهک بئافر بـت، بو بـت گریمانیهک  
بکات، تـز بـک دا بـت، لـ تـز بـکی ئه و تـ که له هـخـنه چـتی تـپه بکات.  
من ده مه و بـت هـخـنه یی بم، لـ من نامه و بـت هـخـنه یی بوون بـه و بـستم

بکات. من دهمه وټ هه وټ بدهم له وټ هڅنه یه که من نه نجام داوه،  
تټپه ټ بکه، له من لټره دا نامه وټ به ټ هڅنه گرتنی نا ټ سیستیا نه له  
خټم ټ ټ گه یه کی ئاسان بگرمه بهر. من وهک هونه رمه ند هر گیز نامه وټ  
سکا ټ بکه، ئاخر هیچ هټ یهک بټ سکا ټ له گټ ټ نییه. نه خټر، من  
ده توانم کاره کهم نه نجام بدهم، من ده توانم شټک به ټ نمه گټر.

به سیاسیکردنی هونه ر واتای بټ یاردان بټ شټک ده گه یه نه ټ

من بټ یارم داوه کاره کهم بڅمه نه وټ چوار کایه ی فټرم و هټ زه وه که  
بریتین له خټ شه ویستی، سیاست، فلسفه و ئټ ستټیک. من دهمه وټ  
کار ټ کهم هه میسه بهر سه رجه می نه م کایا نه بکه وټ. نه م چوار کایه یه  
وهک یهک بټ من گرنگ. بټ گومان پټ ویست نییه ټ کار ټ کهم هه موو  
کایه کان وهک یهک پټ بکاته وه، له من هه میسه دهمه وټ کار ټ کهم بهر  
هر چوار کایه که بکه وټ. یه کیټ - ته نیا یه کټک - له چوار کایه که ی  
فټرم و هټ ز بریتیه له 'سیاست'. هه بټ زاردنی کایه ی هټ ز و فټرمی  
'سیاست' نه و واتایه ده گه یه نه ټ که من هه میسه دهمه وټ له  
کاره کهم دا بیرسم: ئایا تټ چیت ده وټ؟ ئایا تټ له کوټ دا خټ  
ده بینته وه؟ له نه مه هه روه ها واتایه کی نه وټ ده گه یه نه ټ که من  
هه میسه دهمه وټ له خټم بیرسم: ئایا من چیم ده وټ؟ ئایا من  
له کوټ دا خټم ده بینمه وه؟ هه روه ها ده شټت کایه ی هټ ز و فټرمی  
'سیاست' - هاوشټ وهی کایه ی 'ئټ ستټیک' - نه گه تیځانه  
ټ وونبکر ټ ته وه. من خټم له مه به ئاگام. له لټره دا مه سه له که هر گیز  
نه وه نییه که نه گه تیځټی بکوژ ټ نر ټ ته وه یان بچه پټ نر ټ، به ټ کو  
نه وه یه که مر ټ به رهنګاری نه گه تیځټی بټ ته وه، نه وه یه که مر ټ  
له نه و نه گه تیځټی شدا کار بکات و خټی پټ وه خه ریک بکات، له  
مه سه له که هه رده م نه وه شه که مر ټ خټی نه گه تیځ نه بټ. من دهمه وټ -  
به ټ ټی کاره که مه وه - له نه گه تیځټی و هه نووکه یه تی، له بټ چوونه کان  
و هه ټ سه نګان دن تټپه ټ بکه م و ټ استیه کی نو ټ به ټ نمه ئاراوه.

به سیاسیکردنی هونه ر نه و واتایه ده گه یه نه ټ که هونه ر وهک ئامراز  
به کار به ټ نر ټ

من له هونه ر ئامراز ټک بټ ناسینی جیهان تټ ده گم. من له هونه ر  
ئامراز ټک بټ به رهنګار بوونه وهی کرده کټی تټ ده گم، من هه روه ها له  
هونه ر ئامراز ټک تټ ده گم بټ ژیان له و سه رده مه دا که من تټ یدام. من  
هه میسه له خټم ده پرسم: ئایا کاره کهم ده توان ټ ووداو ټک چټ بکات؟  
ئایا من ده توانم به و کاره ی ده یکه م، به که سټک بگم؟ نه و جا: ئایا  
پټم ده کټ به ټ ټی کاره که مه وه شټک بناسم؟ یان ئایا ده شټت به ټ ټی

کاره که مه وه شتاک بناسر؟ به سیاسیکردنی هونەر ئهم واتایه دهگهیه نهت؛ ئهو کاره که من ئهم لهنو دهووبه ری خم و له مژووی خمدایه یکم، وهک کاراک تبهگم که دهیه ویت لهم - دهووبه ری خم - تهپه بکات و ئهم - مژووهی خم - جبهه نهت. من دهمه ویت به وه بگم که خم له نهو و له تهک ژیا نی خمدایه ته سلیمی ک شهگه لی گشتگیر (یونیفرسل) بکم، بهیه من دهیت به وه کار بکم که دهووی منی داوه، ههروه ها من دهیناسم و من دهگرته وه. ل من ئهمه ناکم به ئه وهی بکهومه ژر کفیه له خسته بردنه کانی به شاک تهیه و / پاژخوازی و (پارتیکولار تهیه و)، به کو به پهوانه وه من ئهمه دهکم به ئه وهی بهر گشتگیری (یونیفرسالی تهی) بکهوم. مر دهیت به رهه ستهی له دژی به شاک تهی بنو نهت، واتا ئهو به شاک تهیه که هه می شه مر ف وه ده رده نهت. ئهمه به من واتایه کی ئه و نه دهگهیه نهت که من دهمه ویت ئهو کاره ی ئهم و ئه ستا ده یکم، وهک کار کی گشتگیر ئه ناجامی بدهم، ئهمه ش بریتیه له مه سه له ی سیاسی.

**به سیاسیکردنی هونەر ئهو واتایه دهگهیه نهت که به ی کاره وه سهک یهک بینا بکرت**

سهک یهکی بهم چه شنه چاکراو وا له کاره که دهکات که مر بتوانیت له ته کیدا بچته په یوه ندیه وه. من دهمه ویت له هه موو کاره کانم پانتاییهکی یان کایه یهک تبهگم. ئهم کایه یه یان پانتاییه بریتیه له ووبه ر که ده رفعت به مر ده ده خسه نهت بچته نهو هونهره وه یان په یوه ندی به هونهره وه بکات. له ووبه ر ده ا بهر که وتن یان لکخشان ووده دات، ئه و جا ده شت به ی په یوه ندیه وه هچاوی ئه ویدی بکرت. ئهم پانتاییه، واتا کاره کهم، دهیت شو نهک بهت به دیالگ یان به بهر نگار بوونه وه. به ته وانی نی من هونەر، ته نیا له بهر ئه وهی هونهره، خاوه نی هه ز و توانسته به ئه وهی په شمهرجه کان به دیالگ یان به یان به بهر نگار بوونه وه چبکات، ئه وه ش به گومان استه وخ، یه کسه ر، به به ک مونیکاسی، به به گه یان دن، به به ئه مسه ر و ئه وسه ر به هه ورکردنه وه. من وهک هونهرمه ند ده مه ویت کاره کهم وهک سهک یهک ببنم که کراوه ییه کی شه به ئه ویدی. من هه می شه ده مه ویت بهرسم؛ ئایا کاره کهم پا هه ز به سهر که وتن کی سنوور به له خ ده گرته؟ من ههروه ها له خم ده پرسم؛ ئایا له کاره کهمدا کراوه ییه که هیه؟ ئایا کاره کهم به رهه ستهی هه نه دی داخراوی دهکات؟ کاره کهم دهیت کراوه ییه که به نه ته گه، ئهو دهیت ده رگایه کی یان په نجه ره یه کی یان ته نیا کونک بهت، ل کونک که له نهو کرده ک تهی (فاکتیستی)

ئەم ڏا ھەڻ ڪه نراوہ. من دہ مہو ٿ ھونہ رہ ڪم ٿہ نجام بدہ بہ  
ويستہ وہ ٻ چ ڪردنی سہ رڪہ وتڻ ڪی سنوور ٻ.

به‌سیاسی‌کردنی هونەر و اتای خ‌شو‌یستنی ئهو کهرسه‌یه ده‌گه‌یه‌ن‌ت که  
مر‌ کاری ی‌ده‌کات

خـشويستن ئـهو واتايـه ناگـه يـه نـت کـه مـرځ ئـه ځـينـداري کـه رـه سـه کـانـي  
 يووېـت يـان خـي لـه نـويـانـدا بـزر بـکات، بـه پـځـه وـانـه وـه ئـهو واتايـه  
 دـه گـه يـه نـت کـه مـرځ کـه رـه سـه کـي خـي خـشـبو، کـه رـه سـه کـي لـه سـه رووـي  
 هـم وـو شـت کـه وـه دـا بـنـت و ئـا گـامـه نـدانـه کـاري پـځـکات، هـه رـو هـا ئـهو  
 واتايـه دـه گـه يـه نـت کـه مـرځ پـځـو هـي پـا بـه نـد بـت. مـن کـه رـه سـه مـ خـشـد و،  
 چـونـکـه مـن بـيـارم بـ داوـه، هـه ر بـيـه نـامـه و بـت بـه شـتي دـي بـيگـم مـه وـه.  
 ئـاخـر لـه بـه ر ئـه و هـي مـن بـيـارم بـ ئـهو داوـه، وـا تـا ئـه و مـ خـشـد و،  
 ئـيـدي نـا تـو انـم و نـامـه و بـت بـيگـم مـ. بـيـار دـان بـي کـه رـه سـه بـيـار دـان کـي  
 تـا بـيـت گـرنـگـه، ئـه مـه ش بـريـتـيـه لـه مـه سـلـه ي سـياسـي. ئـه و جـا لـه بـه ر  
 ئـه و هـي مـن ئـم بـيـار مـ داوـه، ئـيـدي نـا تـو انـم و ازبـهـنـم لـه خـزگـه يـان  
 لـي داوـاکـاري بـي 'شـت کـي دـي' و بـي 'شـت کـي نو'.

به‌سیاسی‌کردنی هونەر ئهو واتایه ده‌گه‌یه‌نێت که مر ینوما ب خودی خای که‌شفیكات

مهسه له که ئه وه یه که مرځ خځی نو مایه ک بځ خځی که شف بکات یان بیهځنځت و بیکات به هی خځی. نو ما کانم بریتین له: بځمځشکی؛ "وزه یه کسانه به ئهځ! کوالیتی یه کسانه به نهځ!" خځلاوازکردن، لځ هاوکات ویستداری بځ ئه نجامدانی کارځکی به هځز؛ خځ له ووی ئا بوورییه وه خځشه نه کځت؛ خځه نجانندن؛ "ترس چاره سهره"؛ ورد کار بکځت، لځ هاوکات موباله غهش بکځت؛ خځخځیکردنه وه؛ زه برمه ندبوون به رانبر کاره کهی خځ؛ که لځه قی؛ "که م که مه، زځر زځره"؛ مرځ هه رگیز هیچی نه بردځته وه، لځ هه رگیز هیچی به ته واوی نه دځاندووه؛ تموچی ئه وه مه بځت که به کاره که م گځان به تځگه یه کی نوځ بدهم؛ بځ هه ر شتځک که کاره که م بگځته وه، به رپرسیاری وه ربگرم؛ به رگه گرتن - که واته گه مژه بنوځنم به رانبر کاره که م؛ "چاکتر هه میشه که متر چاکه"؛ ه تکرده وهی سرجه م ده سه لځتدارییه هځرځمیځکان؛ بځوا بوون به دځستایه تی نځوان هونه ر و فه لسه فه؛ ئاماده یی بځ ئه وه که وه ک به که م که س هه قی کاره کهی خځم بدهم.

## به‌سیاسی‌کردنی هونەر و اتای کارکردن بۆ ئەویدی ده‌گه‌یه‌ن

کار کردن به نوبه‌ی خود و ایا که ده‌گه به نوبت که سه‌ره تا له نوبه و خمدان

بـ ئه‌ویدی کاربکه‌م، لـ هه‌روه‌ها ئه‌و واتایه‌ش ده‌گه‌یه‌نـت که بـ جمهورـکی داخراوی هونه‌ری کارنه‌که‌م. ئه‌ویدی ده‌شـت دراوسـم بـت، لـ هه‌روه‌ها ده‌شـت غه‌ریبـک بـت، و اتا که‌سـک بـت که لای من ترس بهـنـته گـگـ، لـ من له لایه‌نی خـمه‌وه نایناسم و لـی تـناگه‌م. ئه‌ویدی که‌سـکه که حسابم بـ نه‌کردوو و چاوـهـوانم نه‌کردوو. جمهورـی ناتایبه‌ت به هونه‌ر هه‌روا ئاسان بریتی نییه له 'هه‌مووان' یان 'جه‌ماوه‌ر' یان 'زـرینه‌'، به‌کو له ئه‌وانیدی پـکـت - ئه‌وانیدی که هه‌ندـک جار زـرن یان هه‌ندـک جاری دی که‌من. من ده‌مه‌وت به‌ی کاره‌که‌م و له‌نـو کاره‌که‌مدا هه‌میشه بـ جمهورـکی نا-تایبه‌ت کاربکه‌م. من ده‌مه‌وت هه‌موو هه‌وـک بده‌م که هه‌رگیز ئه‌ویدی له کاره‌که‌م به‌ده‌رنه‌که‌م، من ده‌مه‌وت هه‌میشه و به‌بـ مه‌رج ه‌چاوی ئه‌و بکه‌م. من هه‌روه‌ها ده‌مه‌وت به فـرمی کاره‌که‌م ه‌چاوی ئه‌ویدی بکه‌م. جگه له‌وه ئه‌ویدی هـیه‌که بـ ئه‌وه که بـچی من هیچ جیاوازییه‌ک ناکه‌م له‌نـوان کارکردن له فه‌زای / او‌می گشتی، له گاله‌ریی پیشه‌یی، له پـشانگی هونه‌ر، له مـزه‌خانه، له هـی هونه‌ر و له فه‌زای ئه‌لته‌رناتیفی هونه‌ردا. ئه‌مه بریتییه له مه‌سه‌له‌ی سیاسی. کارکردن بـ ئه‌ویدی هه‌لم بـ ده‌هـسـنـت که شو‌نی خـم وه‌ک هونه‌رمه‌ند له ده‌ره‌وه‌ی 'چـوه‌ی هه‌سه‌نگانه‌کاندا' وه‌ربگرم.

به‌سیاسیکردنی هونه‌ر ئه‌و واتایه ده‌گه‌یه‌نـت که مرـ جه‌نگاوه‌ر بـت.

به‌سیاسیکردنی هونه‌ر ئه‌و واتایه ناگه‌یه‌نـت که مرـ بـ بازاـ یان له‌دژی ئه‌و کاربکات.

به پـچه‌وانه‌وه مه‌سه‌له‌که ئه‌وه‌یه که مرـ بازاـ به پاژـکی کرده‌کـتی هونه‌رمه‌ند بزانـت و له‌نـو ئه‌م کرده‌کـتییه‌دا کاربکات. گه‌ر مرـ نه‌یه‌وت بـ بازاـ یان له‌دژی ئه‌و کاربکات، ئه‌وا نه‌ویستییه‌که‌ی اگه‌یانندی هه‌وـست نیـ، به‌کو ئه‌وه ئاگاییه‌که سه‌باره‌ت به‌وه که ته‌نیا ئـنـمی و سه‌ربه‌خـیی هونه‌ر یارمه‌تیده‌رن بـ ئه‌وه که مرـ خـی نه‌خاته ژـر کـفی یاساکانی بازاـه‌وه. ته‌نیا به‌ره‌نگاربوونه‌وه‌ی استه‌وخـ و ئه‌رـنیکراو له‌ته‌ک کرده‌کـتی بازاـدا، ئه‌مه‌ش سه‌رباری هه‌هـ و که‌موکورتی و برینداربوون، ده‌رفه‌ت ده‌هـسـنـت بـ ئه‌وه که مرـ به‌ره‌هـستی په‌ستانی بازاـ بکات و لـی تـپـه‌ت. جگه له‌وه من نابـت وه‌ک هونه‌رمه‌ند بخـمه‌نـو پا به‌ندییه‌وه. هونه‌رمه‌ند - هه‌میشه، به‌تایبه‌تی له ساـانی سه‌ره‌تادا - پـویستی به‌پشتیوانی و یارمه‌تی هه‌یه. من ده‌زانم که ئه‌م پشتیوانی و یارمه‌تیانه‌گرنگن، لـ هه‌رگیز نابـت خـم یان کاره‌که‌میان پـوه پا به‌ند بکه‌م.

تٲماس هيرشهٲرن  
كاوه جهلال له ئهٲمانيهوه

---

سهرچاوه:

Thomas Hirschhorn, (Aubervilliers, Sommer 2008), INAESTHETIK,  
.N°1, „Politics of Art“, April 2009

لٲبارٲى نووسٲر

تٲماس هيرشهٲرن هونٲرمٲنډٲكى سويسريٲ، ساٲى 1957 لٲ بٲرن هاٲتٲ  
جيهانٲو، لٲ ساٲى 1984 بٲدوواو لٲ پارييس دٲڅى.